

Aristolochia clematidis* na území ČSSR**Aristolochia clematidis* L. in der ČSSR**

Anna Holubová a Zdeňka Slavíková

Botanická zahrada ČSAV Průhonice u Prahy

Katedra botaniky přírodovědecké fakulty university Karlovy, Benátská 2, Praha 2

Abstrakt — Die vorliegende Studie verfolgt die Verbreitung der Art *Aristolochia clematidis* L. in der ČSSR unter Berücksichtigung des Gesamtareals dieser Art. Es wurde das Problem ihres ursprünglichen Vorkommens sowohl auf unserem Gebiet als auch in anderen Teilen des Areals gelöst, und zwar vor allem auf Grund der phytozoölogischen Analyse. Der Arbeit ist eine Punktkarte der Verbreitung von *A. clematidis* hinzugefügt.

Rozšíření druhu *Aristolochia clematidis* L. nebylo dosud na území ČSSR souhrnně zpracováno. Protože se jedná o důležitou složku společenstev jihomoravských a jihoslovenských lužních lesů, jakož i o významného antropofyta jak v oblastech původního rozšíření, tak i v území, kde byl v minulosti pěstován jako léčivá rostlina a z kultury zplaněl, považujeme za důležité zachytit současný stav jeho výskytu. *A. clematidis* není ani ekologicky ani fytoocenologicky úzce vyhraněným typem a poměrně snadno se šíří, což vede v některých případech k setření hranic mezi jeho původním a druhotným výskytem. Má se tedy tato studie stát podkladem pro sledování šíření — eventuálně ustupování — rostliny v dalších letech. Neposledním důvodem k této práci je i rozdílnost názorů na otázku původního rozšíření tohoto druhu u nás.

Areál

A. clematidis je submediteránním geoelementem (WALTER 1954), rozšířeným v celém submediteránním pásu Evropy a v nejsevernější části Turecka — v Anatolii a Bithynii (BOISSIER 1879). Severní hranice původního rozšíření *A. clematidis* probíhá přibližně po čáře: střední Francie, západní, jižní a východní předhoří Alp, Dolní Rakousko, jižní Morava, jižní Slovensko, lesostepní oblast SSSR. Avšak celková hranice adventivního rozšíření tohoto druhu probíhá mnohem severněji a je dána podmínkami, za kterých může ještě *A. clematidis* růst.

A. clematidis neprojevuje ve svém areálu tendenci ani oceánickou ani kontinentální. Zdá se, že v celém submediteránním pásu je tento druh rozšířen bez větších hyátů. Populace *A. clematidis* se zdají být v celé oblasti bez větší morfologické variability, takže jsme nepozorovaly rozdíly mezi rostlinami z východní a západní části areálu. Je těžko stanovit, zda vývojové centrum tohoto druhu je západní nebo východní Mediterán, protože nejbližší příbuzné druhy sekce *Aristolochia* se vyskytují v celém Mediteránu. Areál druhu *A. clematidis* je vůči areálům nejbližší příbuzných druhů vysunut nejméně k severu, avšak vývojové centrum tohoto druhu je nutno hledat v mediteránní oblasti, nikoli submediteránní. Pleistocenní refugia druhu *A. clematidis* byla pravděpodobně

v celé mediteránní oblasti, odkud se v pozdějších teplých obdobích rozšířil k severu. V ČSSR má *A. clematitis* charakter spíše migrantu z jihovýchodní části Evropy.

Rozšíření v jednotlivých zemích

Druh *A. clematitis* je rozšířen v nejsevernější asijské části Turecka a v těchto oblastech Evropy: na celém Balkánském poloostrově, kromě Řecka, odkud je uváděn pouze ze severní části — z Thesálie a Thrákie (HAYEK 1927), z poloostrova Chalkidike a z nejsevernější položených ostrovů v Egejském moři — Thasos a Lemnos (RECHINGER 1943). Roste v celé Jugoslávii a v Bulharsku. V Itálii je rozšířen od moře až po submontánní stupeň, včetně Korsiky (FIORI et PAOLETTI 1896—1898). Výskyt *A. clematitis* na Pyrenejském poloostrově je omezen na střední Španělsko, Katalánie a Andalusii. Je rozšířen téměř po celé Francii, ovšem v některých oblastech, např. v Normandii, severní Francii a v předalpské oblasti velmi vzácně. V Rakousku je původní rozšíření omezeno pouze na východní a jihovýchodní část (povodí Dunaje a jeho přítoky). Na ostatním území Rakouska i v celém Německu je tento druh rozšířen roztroušeně a jako antropofyt. Za autochtonní jej lze považovat v Rumunsku a v Maďarsku, kde je rozšířen převážně v Podunajské nížině, odkud zasahuje na jižní Moravu a jižní Slovensko. V evropské části SSSR je rozšířen v povodí Dněpru, na Krymu, na Kavkazu a Zakavkazské oblasti a na sever zasahuje až k řece Kamě. Podle poznámky ve Floře Ukrajiny (BORDZILOVSKIJ 1952) chybí v jihovýchodní části, tj. ve stepní oblasti. HULTÉN (1950) uvádí dvě lokality (druhotného výskytu) v blízkosti Rigy. Nepochybně i v Polsku je zavlečený, ačkoli není vyloučeno, že v jihovýchodní části státu by mohl být původní. V Belgii a v Holandsku je zavlečený. Ve Švýcarsku je druh *A. clematitis* dosti vzácný, v hornaté části úplně chybí. V Anglii je rozšířen v jihovýchodní a jihozápadní části, v současné době však v mnohem menším množství než před rokem 1930 (PERRING et WALTERS 1962), což může z části souviset se zmenšeným zájmem o léčebné účinky této rostliny. Z Dánska a Skandinávie není vůbec uváděn.

Ekologická a fytoecologická charakteristika

Biotope podražce křovištního na našem území jsou převážně lužní lesy, dále křoviny, příkopy, břehy vod, vinice a pole. Výskyt jak na vyložené zamokřených, tak i suchých stanovištích ukazuje na širokou ekologickou amplitudu tohoto druhu vzhledem k vlhkostnímu faktoru. Geologický podklad stanovišť *A. clematitis* je rovněž různorodý. V západní části Podunajské nížiny je tvořen zejména šterkovými neogenními a pleistocenními uloženinami, jinde diluviálními materiálem i aluviálními šterky, v okolí Štúrova je neogén, místy oligocén, u Šahů andesitové a jiné tufy. Vyskytuje se převážně na těžších, středně humosních, na živiny bohatých, pedogeneticky pokročilejších nivních půdách.

Původním stanovištěm druhu *A. clematitis* jsou, jak se zdá, lužní lesy svazu *Populion albae* Br.-Bl. 1931, *Salicion albae* Tx. 1955 a také světliny v několika málo fytocecnosách svazu *Alno-Padion* (KNAPP 1942) emend. MEDW. in MATUSZKIEWICZ et BOROWIK 1957.

JURKO (1958) jej uvádí na našem území z přechodného společenstva mezi měkkým a tvrdým lužním lesem (asociace *Fraxinetum-Populetum*) z Podunajské nížiny a ze subasociace *Ulmeto-Quercetum convallarietosum*, rovněž z Podunajské nížiny. HOLUBIČKOVÁ (1958) rozlišuje podražcový typ (*Populus alba-Aristolochia clematitis*) podmokového luhu z oblasti dunajského aluvia, kde se *A. clematitis* uplatňuje jako ekologicky významný druh v podrostu s dominantním druhem *Rubus idaeus*. Ve stromovém patře této varianty lužního lesa převládá *Populus alba* a *Quercus robur*. Autorka podotýká, že v čenkovské oblasti se podražec křovištní vyskytuje téměř výhradně jen v tomto typu lesa a ovlivňuje aspekt. ŠOMŠÁK (1961) uvádí *A. clematitis* mezi druhy s menší presencí v asociaci *Salici-Populetum* a v subasociaci *Fraxino-Ulmetum typicum* z oblasti Devínské brány na Dunaji, která je charakterisována nižší hladinou podzemní vody (80—150 cm) a současně i ustupováním skupiny hydrofytních druhů a nástupem druhů s širokou ekologickou amplitudou, mezi kterými autor uvádí též druh *A. clematitis*. Ve stromovém patře jsou nejhodnější zastoupeny *Fraxinus excelsior*, *F. oxycarpa* a *Populus alba*. HEJNÝ (1960) zjistil podražec křovištní na polích a hrázích rýžových kultur ve slovenské nížině. Z pomoravských lužních lesů z okolí Hodonína, Strážnice, Kunovic a Židlochovic uvádí MEZERA (1956) podražec křovištní

ve snímcech v podrostu horního stupně tvrdých dřevin na čerstvých až čerstvě vlhkých půdách. Z poleší Strážnice jmenuje citovaný autor podražec křovíšní v bylinném podrostu profidlého jasanového podrostu bez keřového patra, na relativně suché půdě. Z lužních lesů polabských, z hájemství Lobkovic, je druh *A. clematitis* zapsán ve snímku ze společenstva přechodného stupně měkkých a tvrdých dřevin (MEZERA 1956).

Sledujeme-li stanovištní poměry druhu *A. clematitis* na území Maďarska a Rakouska, které sousedí s oblastí největšího rozšíření tohoto druhu u nás, projevuje se nápadná podobnost fytoceenos, ve kterých se sledovaný druh vyskytuje. Z podunajské nížiny Maďarska jej např. uvádí KÁRPÁTI (1957) ve snímku asociace *Querceto-Ulmetum hungaricum*, z poměrně sušších půd — ve stromovém patře je *Populus alba*, *Quercus robur*, *Fraxinus oxycarpa*, *Ulmus laevis*. Z podunajské nížiny v Rakousku se uvádí (KNAPP 1944, WENDELBERGER—ZELINKA 1952 in JURKO 1958) *A. clematitis* ve fytoecenologické charakteristice asociace *Fraxinetum-Populetum*. Z Balkánského poloostrova, a to z Albánie, popisuje KÁRPÁTI (1961) nové společenstvo lužního lesa *Alno-Fraxinetum angustifoliae* a mezi průvodními druhy asociace uvádí také *A. clematitis*. Také z Francie je druh *A. clematitis* uváděn ze společenstva lužního lesa mezi diferenciálními druhy subasociace *Populetum albae salicetosum* (TCHOV 1949, ZARZYCKI 1961), patřící do svazu *Populion albae* BR.-BL. 1931.

Z toho, co jsme výše uvedly, je možno zjistit plynulé rozšíření druhu *A. clematitis* ve společenstvech svazu *Populion albae* BR.-BL. 1931, *Salicion albae* TX. 1955 a *Alno-Padion* (KNAPP 1942) emend. MEDW. in MATUSZKIEWICZ et BOROWIK 1957 od jižních oblastí Balkánského poloostrova přes Albánii, Jugoslávii, Maďarsko až na jižní Moravu a Slovensko. Zdá se tedy pravděpodobné, že hojná naleziště druhu *A. clematitis* v lužních lesích na jižní Moravě a na jižním Slovensku lze považovat za nejsevernější lokality původního rozšíření druhu.

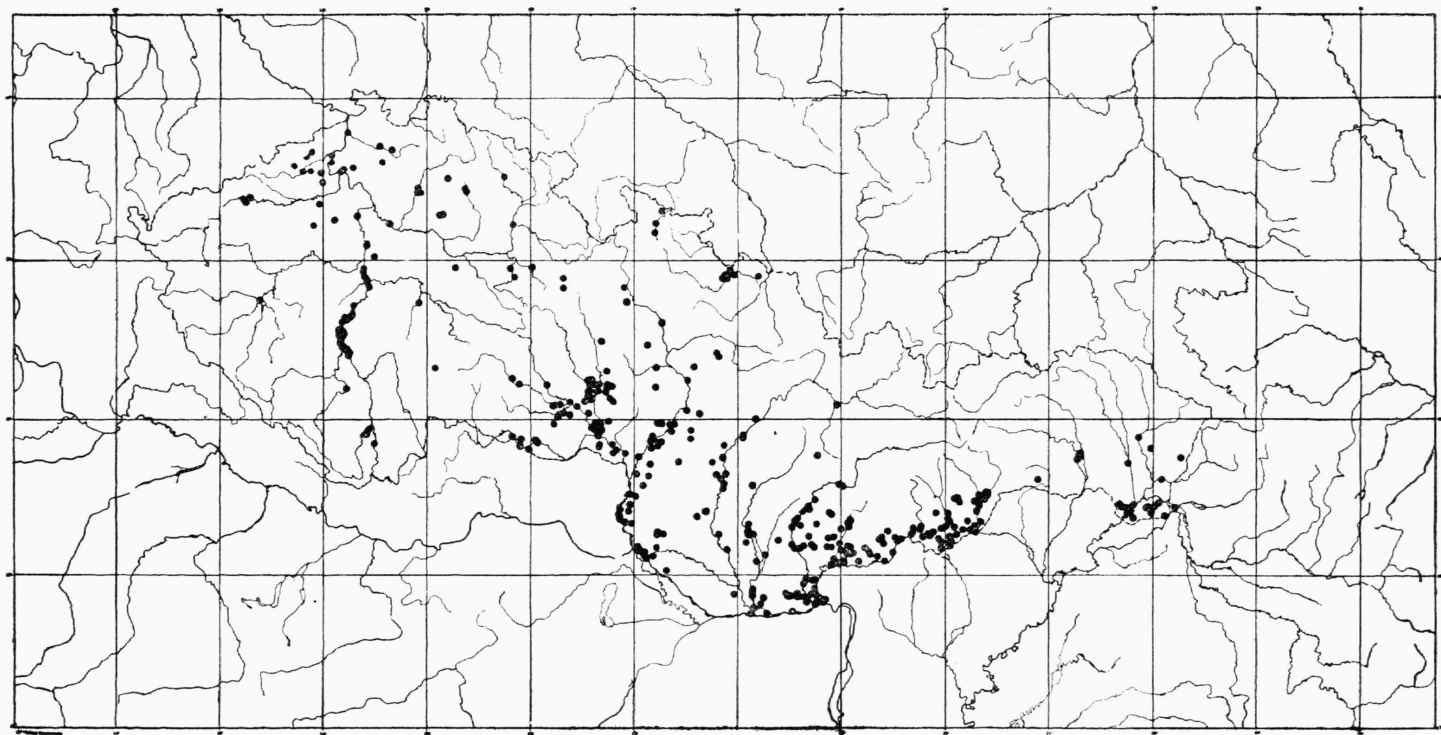
V oblasti původního rozšíření se dále *A. clematitis* vyskytuje jako apofyt na odlesněných březích vodních toků, na náspech, navigačních hrázích a jiných stavbách podél řek, jejichž floristické a fytoecenologické složení není často ustáleno, ale má charakter náhradních společenstev výše uvedených svazů lužních lesů. Kromě toho se vyskytuje v oblastech původního rozšíření ještě zejména v okruhu fytoceenos svazu *Panico-Setarion* SISSINGH 1946 — jako plevel v okopaninách a speciálních kulturách (vinné révy, tabáku, okurek, melounů atd.) a v teplobytných ruderálních fytoceenosách svazu *Onopordion acanthii* BR.-BL. 1926 — podél komunikací, v plotech apod.

Mimo původní oblast rozšíření se vyskytuje *A. clematitis* na těchto stanovištích: břehy řek, příkopy, na travnatých místech nebo okrajích křovin, v plotech, ale svým původem má tu již charakter neofyta nebo ergasiolipofyta (rostlina kdysi pěstovaná, nyní rostoucí bez přičinění člověka).

Rozšíření na území ČSSR

Původní rozšíření druhu *A. clematitis* na území ČSSR je, jak již bylo uvedeno, omezeno zhruba na jižní Moravu a jižní Slovensko. Do jižních oblastí Moravy a Slovenska pronikl druh *A. clematitis* pravděpodobně dvěma migračními proudy. Z Podunajské nížiny z okolí Vídně se šířil přes Záhorskou nížinu do středního Pomoraví a do dolního Podyjí a odtud přes Dyjsko-svratecký úval do Moravského předhůří Vysočiny. Z Podunajské nížiny maďarské (Malá nížina uherská) pronikl do jihoslovenské nížiny, odkud zasáhl směrem severním do oblasti Pohronského Inovce a ojedinele do Štiavnického pohoří; směrem východním do Ipel'ské a Rimavské pahorkatiny. Od těchto oblastí hojného výskytu druhu zůstává izolován jeho výskyt na Čhl'mecku, který souvisí zřejmě s rozšířením druhu v Alföldu.

Rozšíření v ostatních oblastech našeho území nepovažujeme za původní. Nejsouvisleji se *A. clematitis* vyskytuje v Povoltaví, a to výhradně v bezpro-

Mapa rozšíření *Aristolochia clematitis* na území ČSSR

Karte der Verbreitung von *Aristolochia clematitis* in der Tschechoslowakei

střední blízkosti řeky, na navigaci, nejdále zasahuje na úpatí stráni spadajících k řece. Původ těchto lokalit může mít souvislost s rozšířením druhu v severním Rakousku, kde však s největší pravděpodobností není také původní (podle HEGIHO 1925 nejsou naleziště *A. clematitis* severně od Alp pravděpodobně původní), anebo můžeme jeho původ hledat v kulturních objektech u nás. Pro svůj nápadný vzhled a pro své léčebné účinky známé v lidovém lékařství byl často pěstován v zahrádkách. O léčebných účincích se zmiňuje již MATTHIOLI (1596) ve svém herbáři. Jeho kořenů a někdy i listů bylo používáno mezi lidem jako prostředku proti hadímu uštknutí, proti hnisavým procesům, kožním a jiným chorobám. Dalo by se předpokládat, že v historické době byl buď s kulturami jiných rostlin zavlečen do hradních a klášterních zahrad, anebo tu byl úmyslně pěstován a zplaněním by snad bylo možno vysvětlit jeho současný hromadný výskyt na břehu řeky pod hrady Orlík, Zvíkov a v okolí Kotkova hrádku u Českých Budějovic.

Výskyt *A. clematitis* v okolí Štěchovic, Davle a Vraného souvisí bezpochyby s nalezišti ve středním Povltaví. Ve zbývajících oblastech druhotného rozšíření (Doupovské vrchy, České středohoří, Dokesko, Mladoboleslavsko, východní Čechy, severní a střední Morava) se vyskytuje *A. clematitis* jen roztroušeně. Údaje z botanických zahrad a parků jsou uvedeny v textu i mapce úmyslně, neboť se mohl jmenovaný druh odtud šířit do blízkého okolí.

Přehled revidovaných lokalit

Lokality jsou řazeny do oblastí podle Fytogeografického členění pro Flóru ČSSR (DOSTÁL 1960) a v jednotlivých oblastech jsou uváděny přibližně od západu k východu a od severu k jihu.

Údaje o výskytu byly získány revisi herbářových položek, studiem literárních pramenů, z materiálu K. DOMINA (DOMIN K. et al. 1953, Materiál k flóře ČSR — v textu DOM. mat.), kartotéky SAV (v textu kart. SAV), kartotéky čs. floristické akce (v textu kart. čs. flor. akce), z ústního sdělení některých botaniků (BAUDYŠ, HENDRYCH, HOUBEK, CHRTEK, JENÍK, KUČEROVÁ, MLADÝ, LHOŠKÁ, NEUHÁUSLOVÁ, SKALICKÝ, SLAVÍK, ZAVŘEL) a z vlastních sběrů.

Materiál byl zapůjčen z těchto herbářů: Katedra botaniky přírodovědecké fakulty Karlovy university — Praha (PRC), Botanické oddělení Národního musea — Průhonice (PR), Katedra botaniky přírodovědecké fakulty university J. E. Purkyně — Brno (BRNU), Moravské museum — Brno (BRNM), Katedra botaniky přírodovědecké fakulty university J. A. Komenského — Bratislava (SLO), Slovenské museum — Bratislava (BRA), Biologický ústav SAV — Bratislava (SAV), Východočeské museum — Pardubice (PARD), Krajské vlastivědné museum — Hradec Králové (HRAD), Slezské museum — Opava (OP), Přírodovědecká fakulta — Olomouc (OL), Pedagogický institut — Brandýs n. Labem (BPI).

Zkratka b. a. = bez autora; b. d. = bez data; ! = lokalita zjištěná skupinou pracovníků (HOLUBOVÁ, POUZAR, SLAVÍK, SLAVÍKOVÁ, TOMAN) při floristickém výzkumu zátopové oblasti Orlík.

Literární údaje označené hvězdičkou jsou v Bibliografii k flóře ČSR (FUTÁK—DOMIN 1960) a neuvádíme je v seznamu použité literatury.

Na příložené mapce jsou uvedeny údaje ze všech pramenů, neboť nepředpokládáme u druhu *A. clematitis* záměnu s jiným druhem.

14. Rychlebské hory:
Supíkovice S Jeseníku (b. a., b. d. OP).
15. Hrubý Jeseník:
Jeseník — u plotů (HRUBÝ 1914); Domašov — zahrady (GRABOWSKI 1843).
20. Podkrkonoší:
Nové Zámky J Hostinného (b. a. 1879 PRC).

24. Českomoravská vysočina (česká strana):
Vlašim — park (VODÁK b. d. PRC); Kamenice n. Lipou (WEICKER b. d. PR, NOVÁČEK 1952).
26. Českomoravská vysočina (moravská strana):
Horní Dubenky — u Janštejnských sklárny a u Panského mlýna u Jihlavy (POKORNÝ 1852c *, AMBROŽ 1925 *, 1929 *), lokalita nemapována, podle Ambrože (1925 *, 1929 *) na těchto lokalitách již neroste; Třebíč (ZAVŘEL 1874 PRC, 1876 BRNU, PICBAUER 1905 BRNU).
27. Českomoravské mezihoří:
Litomyšl (FLEISCHER 1894 PR, OBDRŽÁLEK 1914 PRC); Litrbachy u Litomyšle (ČELAKOVSKÝ 1867—1881); Květin u Mohelnice (PODPĚRA 1911*); mezi Lošticemi a Zábřehem (HRUBY 1915b*); Boskovice (Formánek b. d. PRC).
- 29c. Jihočeská pahorkatina:
Protivín — křoviny u Blance (SEMOTÁN 1940 PRC); Břeží — u jezu (SÝKORA 1935*); Poříčí — údolí Vltavy (SÝKORA 1930*); Ránčícké údolí (SÝKORA 1935*); Kamenný Újezd — úpatí skály se zříceninou U Kotka (KUČERA 1962 úst. sděl.); Velešín — údolí Malše (SÝKORA 1930*).
- 30c. Dokeská plošina:
Česká Lípa (b. a. 1863 PR); Zákupy (HOCKAUF b. d. PR).
- 30d. Český ráj:
Podlázky u Mladé Boleslavi (PODPĚRA 1890 BRNU); Mladá Boleslav — u potoka (HIMMER 1852 PR, ŠTIKA 1852 PR, KNOR 1854 PRC); Mladá Boleslav — Podolec (ZOUPLNA 1859*); u rybníka Nebákov (SLAVÍK 1955 úst. sděl.); Jičín (ČELAKOVSKÝ 1867—1881); Popovice u Jičína (SOUKUP 1925 PR).
32. Doupovské hory:
Zásada u Kadaně (ŘEHÁKOVÁ 1952); Úhošťany u Kadaně (ŠTELZHAMER 1909 PR); Kadaň (ČELAKOVSKÝ 1867—1881).
33. Plzeňsko:
Plzeň — zahrady (MALOCH 1913*).
36. Vltavsko-sázavské údolí:
Vrané — navigace (SKALICKÝ apud HOUFEK 1956); Skochovice (SOJÁK 1955 PR); Davle — břeh Vltavy (DOSTÁL 1952); Hradištko u Štěchovic — houštiny (ROUS 1890 PR, ROUS 1891 PARD); Štěchovice — břeh Vltavy (ROUS b. d. PRC, ČELAKOVSKÝ 1867—1881, KRELL b. d. PR); Rabyně — okraj lesa (VÁCHA apud DOSTÁL 1952); Županovice — skály na l. bř. Vltavy (KUBÍKOVÁ a KUČEROVÁ 1963 úst. sděl.); Velká — pr. bř. Vltavy (JENÍK 1959 úst. sděl.); proti Solenicům — l. bř. Vltavy (TRAPL 1923 PR, JENÍK 1959 úst. sděl.); u samoty na Pakostě — l. bř. Vltavy (JENÍK 1959 úst. sděl.); Kamýk nad Vlt. (LHOTSKÁ 1962 úst. sděl.); u osady Břehy — pr. bř. Vltavy (JENÍK 1959 úst. sděl.); proti Voznici pr. bř. Vltavy (JENÍK 1959 úst. sděl.); u Těchnice — navigace na l. bř. Vltavy (! 1955); Podskalí — okraj akátového háje — pr. bř. Vltavy (! 1955); okraj boru mezi kótami 364 a 404 — l. bř. Vltavy (! 1955); Luh — l. bř. Vltavy (! 1960); mezi Podskalím a Mlýnkem — pr. bř. Vltavy (! 1955); proti Radavě — údolí skal (! 1955); Velký Vír u Orlíka (DOMIN 1902a*, ROHLENA 1928a*); mezi Žďákovem a Orlíkem pr. bř. Vltavy (! 1955); Žďákov — úpatí skály l. bř. Vltavy (! 1955); u Orlíka — pod skalami (DOMIN 1902 PR, VELENOVSKÝ 1884a*, ! 1955); u samoty Jelec (! 1955); navigace pod soutokem Vltavy a Otavy l. bř. Vltavy (DOSTÁL a HEJNÝ 1943 PR, PRC, DOMIN 1902a*, DOMIN 1902a*, ČEJF 1919 PRC, SUZA 1939 PRC, SUZA 1940a*, c*, AMBROŽ 1944b*, ! 1955); údolí Vltavy mezi Zvíkovem a Červenou (ČELAKOVSKÝ 1882—1894, ROHLENA 1925*, AMBROŽ 1943 PRC); Kučeř (AMBROŽ 1948b*); proti samotě Lávička pr. bř. Vltavy — jedná se o samotu v blízkosti soutoku Vltavy a Otavy, ne o Lávičku poblíž Těchnice (AMBROŽ 1943 PRC, AMBROŽ 1944b*, ! 1957); mezi Červenou a Lávičkou pr. bř. Vltavy (! 1955); Červená l. bř. Vltavy (VELENOVSKÝ 1883 PR, VELENOVSKÝ 1884a*, KUBÍN 1897*, RADBA 1898 PR, SCHUSTLER 1919 PR, ROHLENA 1924 PRC, AMBROŽ 1948b*, AMBROŽ 1944b*, ! 1957); Kvěchův mlýn pr. bř. Lužnice Z Tábora (SUZA 1948d*).
38. Kováčovské kopce:
Mezi Štúrovem a Kováčovem (DOMIN 1929 PRC); Helemba — brambořiště S obce (DOM. mat.); Skály (KLÁŠTERSKÝ a DEYL 1933 PR, KRIST 1934 BRNU); Kováčov — meze u obce (ŠVESTKA 1933 BRNM); Leléd (DOM. mat.); Nana — železniční násep (OSVAČILOVÁ 1947 PRC).
- 39a. Ipeľská pahorkatina:
Horní Semerovce — vinice Z obce (CHRTEK 1960); Somos hegy S Šahú (CHRTEK 1961 úst. sděl.); Tešmák — vinice S obce (CHRTEK 1960); mezi obcemi Horní Semerovce a Slatina (CHRTEK 1960); u obce Slatina (CHRTEK 1960); Orhegy SV obce Vinice (CHRTEK 1961 úst. sděl.); Kosihy

(HENDRYCH a CHRTEK 1964); Čebovce (HENDRYCH a CHRTEK 1964); Nenice (HENDRYCH a CHRTEK 1964); Bátorová (HENDRYCH a CHRTEK 1964); kopec Babka 402 m u obce Selce — suché stráně (KLÁŠTERSKÝ 1938 PR); Selce (HENDRYCH a CHRTEK 1964); Horní Strehová (HENDRYCH a KRÍSA 1960); Velké Straciny (HENDRYCH a CHRTEK 1964); Čeláry (HENDRYCH a CHRTEK 1964); Vrbovka (HENDRYCH a CHRTEK 1964); Záhorec (HENDRYCH a CHRTEK 1964); Strehovský mlýn a Dolní Strehová 200 m (HENDRYCH a KRÍSA 1960); u obce Hámor 175 m (HENDRYCH a KRÍSA 1960); mezi obcemi Trenč a Ráros (ŽERTOVÁ 1957 PR); Kalonda J Lučence 165 m (HENDRYCH a CHRTEK 1964); Rapovce 170 m (HENDRYCH a CHRTEK 1964); Mikušovce 190 m (HENDRYCH a CHRTEK 1964).

39b. Rimavská pahorkatina:

Holiša (Gaša) u železniční stanice 180 m (HENDRYCH a KRÍSA 1960); Fil'akovské Kľačany 185 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); samota Ratka SV Pleše 220 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Fil'akovo (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Biskupice (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Šíd 260 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); mezi Ožďany a Sušany — u trati (HENDRYCH 1959); Budikovany (HENDRYCH 1959); Hostišovce 260 m (HENDRYCH 1959); Balocká dolina u Hostišovců (VRANÝ 1926 PRC); Rimavská Sobota (BLATNÝ T. b. d. BRA); Kurínský les u Rimavské Soboty (HENDRYCH 1959); Hodejov 200 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Duranda 240 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Hajnačka — u železniční stanice 260 m (FUTÁK 1948a*, HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Kostolná Bašta (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Gemerovské Dechtáre (Détér) 230 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Jestice 250 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Konrádovce 240 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Širkovce 200 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Drňa (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Martinová 185 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Radzovce 240 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Riečka (HENDRYCH 1963); Číž 170 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Rimavská Seč 180 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Velkýňa 165 m (HENDRYCH 1962 úst. sděl.); Meliata (HENDRYCH 1963); Bretka (HENDRYCH 1963); Hrkáč (HENDRYCH 1963); Gemer (HENDRYCH 1963); Behynce (HENDRYCH 1963); Čoltovo (HENDRYCH 1963).

40. Jihoslovenský kras:

Bohúňovo (HENDRYCH 1963); Tiba (HENDRYCH 1963); Ardovo JV Plešivce — křoviny (DOSTÁL a NOVÁK 1934 PRC); Turňanský hrad — Turňa (BLAŽKOVÁ, HOLUBOVÁ, SLÁVIKOVÁ 1956 ms.).

42. Dolní Poohří:

Peruc (VONDRA 1846 PR, ČELAKOVSKÝ 1867—1881).

43. Pražská plošina:

Praha: Smíchov (HOFMANN b. d. PR, ČELAKOVSKÝ 1867—1881), Záběhlice (OPIZ 1837 PR), Libeň (ČELAKOVSKÝ 1867—1881), Šárka (b. a. 1862 PR), Folimanka (BOZDĚCH 1885 PR), Zlíchov (GÜTTLER 1959 PR), Stromovka (BOUŽEK b. d. PR), Bubny — pravý břeh Vltavy mezi jezem a Hlávkovým mostem (HEJNÝ 1960 úst. sděl.), Praha bez bližšího určení (TAUSCH b. d. PR, MELICHAR b. d. PR, KRATZMANN b. d. PR); Kunratice u Prahy (BĚLOHLÁVEK 1874 BRNU).

45. Dyjsko-svratecký úval:

Horákov — travnatý břeh potoka (ŠVESTKA 1925 BRNM); Pozoříce — pole u hřbitova (b. a. 1931 HRAD.); Šlapanice — pahorky S obce (ILTIS 1914*); mezi obcemi Velatice a Podolí (ŠVESTKA 1932 BRNM); Hostěhrádek — křoviny (LAUS 1938 OL); Šaratice u Vyškova — u cesty 250 m (SKŘIVÁNEK 1944 PRC); Židlochovice (ŠVESTKA 1926 BRNM); Vranovice (BÍLÝ 1897*); Ivaň — vlhké louky (DOSTÁL 1944 PRC); Pouzdřany — podél potoka (VINIKLÁČ 1921 PRC); Dolní Věstonice (MILLER 1929 PRC); Klentnice — údolí Dyje (OTRUBA 1913 OL, LAUS 1935 OL).

46. Pálavské kopce:

Mikulov — vinice pod Turoldem (LAUS 1929 OP, 1932 OP); Mikulov — bažantnice (b. a. 1852 BRNM).

47a. Hustopečská pahorkatina:

Vranovice 200 m (MENCL 1944 PRC) Strachotín (SUZA 1809 BRNU, OSVAČILOVÁ 1948 PRC); Popice (BÍLÝ 1897*, SCHUSTLER 1920 PR); Nikolčice — akátový háj (GILLI 1930*).

48a. Dolní Podyjí:

Mezi obcemi Bulhary a Rakvice — kóta 165 (TEUBER 1902 BRNM); Lednice (KNÍŽEK 1899 PR); Lednice — u středního rybníka u trati (ZAPLETÁLEK 1930 BRNU); Břeclav — u cest (BUBELA 1879 PRC).

48b. Střední Pomoraví:

Uherské Hradiště (THEIMER 1865*, KUBÁT 1952 PR, 1959 PR); Veselí nad Moravou — křoviny (PETRAK 1912 PRC, WEBER 1933 PRC); mezi Moravským Pískem a Lidčovicemi — křoviny

u trati (DOSTÁL 1950 PRC); Bzenec (PETRAK 1912 BRNU); Vracov (BAUDYŠ 1963 úst. sděl.); Lidéřovice (DEYL 1939 PR); Rohatec — u trati a na navigaci (LAUS 1931 OL, SLAVÍK 1963 úst. sděl.); u Hodonína (PREIS 1934 PRC, TRAPL 1941 PR); u Skalice (KRZISCH 1866*); Skalice — údolí Starohorského potoka (SILLINGER 1926 PR); Skalice — Stražinský potok (b. a. b. d. SLO).

48c. Záhorská nížina:

Trvrdonice — lesní houštiny na břehu řeky Moravy (ÚLEHLA 1879 PRC); okolí Holiče (KRZISCH 1866*); Petrova Ves (KRZISCH 1866*); Kúty 150 m (Dom. mat.); Moravský Ján — lužní les u rybníka Tomky (ŠOMŠÁK 1959); Šaštín (KRZISCH 1866*); Prievoz (Dom. mat.); Velké Leváře (Dom. mat.); mezi Gajáry a Kiripolcem (FUTÁK 1944 SLO); Jakubov — les Dúbrava (RŮŽIČKA 1954 SAV, ŠOMŠÁK 1959); Suchohrad — Karlov Dvor (ŠOMŠÁK 1959); Záhorská Ves (ŠOMŠÁK 1959); Vysoká při Morave — Dolní les (ŠOMŠÁK 1959); Zohor (PTAČOVSKÝ 1943 SAV, KORBEL 1946 SLO).

49. Podunajská nížina:

Bratislava (ČERNÝ b. d. PRC, NÁBĚLEK 1940 PRC); Vajnory (PTAČOVSKÝ 1923 SAV); Petržalka (KNEBLOVÁ 1948 PRC); Staré Nivy u Bratislavy (DLABAČOVÁ 1934 PRC); Podunajské Biskupice (FUTÁK 1945 kart. SAV, PECIÁR a ZÁBORSKÝ 1954 SLO); Šamorín (LÁSKA 1930 PRC); okolí Trnavy (VESELÝ 1937 PRC); Bučany u Trnavy — u potoka Stará Blava (FRANTOVÁ 1947a*); Nové Mesto nad Váhom (KELLER 1866*); Piešťany (PILÁT 1919 PR); Lúka (KELLER 1866b*); Pobedin (KELLER 1866b*); Banka — křoviny nad obcí (Dom. mat.); Ratnovce (Dom. mat.); Šoporňa — lužní les SZ obce (Dom. mat.); Šurany (TRAPL 1922 PRC); Bajča — u železniční trati (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Tovarníky u Topolčan (PANTOCSEK 1881*); Zobor — vinice na úpatí (b. a. 1932 BRA, VLACH 1929*); mezi Nitrou a Krškany — u řeky Nitry 110 m (CHRTEK 1953 úst. sděl., OSVAČILOVÁ 1954 PRC); mezi Horními a Dolními Krškany — u silnice (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Ivanka pri Dunaji — u železniční stanice (CHRTEK 1953 úst. sděl.); u dvora Regina SZ obce Čachynce (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Urmín — okraj lesa (SCHILLER 1865*); Valkáz — louky J obce (FUTÁK 1949 kart. SAV); mezi Lužany a Váradom (FUTÁK 1949 kart. SAV); Palárikovo (SLAVÍK 1962 úst. sděl.); Imel — V obce (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Sesileš — vinice, okraje cest (CHRTEK 1953 úst. sděl., SLAVÍKOVÁ 1955 ms.); Martovce — u řeky Nitry (KLÁŠTERSKÝ 1950 PR); Sv. Petr. — S obce (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Malý Cholín — akátový háj 110 m (DOSTÁL 1960 PRC); Komárno — cihelna (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Path — V Komárně (FUTÁK 1949 kart. SAV); Čajkov — kóta 376,5 S obce (NEUHÄUSLOVÁ 1962 úst. sděl.); Huršianská dolina u Levic — andesitové tufy (FUTÁK 1952 kart. SAV); Psáry (DOMIN a KRAJINA 1936 PRC); Kozárovská skála (Dom. mat.); Kozárovce — kóta 239, andesit (FUTÁK 1947b*); mezi obcemi Feldince a Čifáry (KNAPP 1864*); Kalná — J obce (NEUHÄUSLOVÁ 1962 úst. sděl.); Tekovský Hrádok — SV obce (NEUHÄUSLOVÁ 1962 úst. sděl.); Horní Seč (KNAPP 1864); vrch Vápnič JZ obce Varšany (NEUHÄUSLOVÁ 1962 úst. sděl.); Čankov — travnaté plochy S obce (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Nový Dvůr SZ obce Santov — okraj lesa (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Lišov — vinice JZ obce (CHRTEK 1953 úst. sděl.); mlýn Blatíště u obce Báčovce (NEUHÄUSLOVÁ 1962 úst. sděl.); okolí obce Sudince (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Horní Terany — meze Z obce (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Dolní Rykynčice — východní svah kóty 290 (NEUHÄUSLOVÁ 1962 úst. sděl.); Opátovo Moravce — V obce (CHRTEK 1953 úst. sděl.); vrch Košariská SV obce Hrkovce (CHRTEK 1961); Šahy — V města a svahy Kalvárie (CHRTEK 1953 úst. sděl., FUTÁK 1952 kart. SAV); Preselany — V obce (CHRTEK 1953 úst. sděl.); nížina Hronu od Zálaby k Pastovevům (Dom. mat.); na travnatých místech J Zálaby (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Pohronský Ruskov (Oroska) — V obce (SLAVÍK 1959 úst. sděl.); Pastovany — při trati Z obce (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Malé Kosihy — úpatí kopce Somos hegy (CHRTEK 1953 úst. sděl.); mezi obcemi Biňa a Čata — při silnici (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Salka — vinice Z obce (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Nová Vieska SZ Štúrova — při trati (CHRTEK 1953 úst. sděl.); na úpatí kóty 226 u Nové Viesky (FUTÁK 1960 kart. SAV); Gbelec — svah Somlyo hegy (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Ďarmotské kopce (ŽERTOVÁ 1952 PR); Tarkáň — při silnici (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Diva — při silnici (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Dubník v Ďarmotských kopcích (Dom. mat.); Kamenné Ďarmoty — pahorky v okolí (b. a. 1929 PRC); Nový Dvůr (DOSTÁL 1952 PRC); okolí obce Bajtava (CHRTEK 1953 úst. sděl.); Kamenica nad Hronom (SOJÁK 1956 kart. SAV); Čenkov (DEYL 1952 PR).

50. Košická nížina:

Údolí Hornádu (BRYM 1932 PR); Hradová — travnatá údolí (DOSTÁL 1952 PRC); vozová cesta na Hradovou (SKALICKÝ 1952 úst. sděl.).

51. Potiská nížina:

Trňa (KLÁŠTERSKÝ 1938 PR); u Černochova (FUTÁK 1955 kart. SAV); Borsz Hegy — S obce Viničky (DEYL 1938 PR); mezi mostem přes Latoricie a obcí Viničky (MLADÝ 1952 úst. sděl.); Ladmovce (FUTÁK 1955 kart. SAV); u Čergova (Dom. mat.); Zemplín (HOLUBY 1887 BRA); Tušická Nová Ves (HADAČOVÁ 1935 PRC); Pavlovce (DOSTÁL 1947 PRC); mezi Velkými Ka-

puřany a Král'ovským Chl'mec u samoty Latorice most (MLADÝ a SKALICKÝ 1952 úst. sděl.), na rýžových polích a okrajích mrtvých ramen Latorice tamtéž (HEJNÝ 1960 úst. sděl.); Velký Kameneč — na polích (OSVAČILOVÁ 1951 PRC); Svātuša — andesit, kopec nad obcí (SKALICKÝ 1952 úst. sděl.); Král'ovský Chl'mec — lesy v okolí (DEYL 1936 PR, FUTÁK 1950 kart. SAV, MLADÝ a SKALICKÝ 1952 úst. sděl.); Král'ovský Chl'mec — křoviny u nádraží (DOM. mat.); Vel'ká Král'ovská hora — J svah (DOM. mat.); mezi Vel'kou Král'ovskou horou a Velkým Hořešem — mrtvé rameno řeky (DOM. mat.); Bozo-erdő, severní okraj bažantnice (MLADÝ 1952 úst. sděl.); dvůr Fejzís — slepá ramena Latoricy „Ticze“ (MLADÝ 1952 úst. sděl.); Leles — háje (SOUČKOVÁ 1950 BRNM); hájovna Ilykó — SV obce Leles (FUTÁK 1950 kart. SAV); Velké Trakany — mrtvé rameno Tisy (MLADÝ 1952 úst. sděl.).

52. Mostecko-teplická pánev:

Teplice-Lázně (EICHLER 1854 PRC, ČELAKOVSKÝ 1867—1881); Sobochleby u Bohosudova (ČELAKOVSKÝ 1882—1894); Nový Dvůr (PAČLT b. d. PR, ČELAKOVSKÝ 1867—1881).

53. České středohoří:

Bílina (ČELAKOVSKÝ 1867—1881); Mlýn u Hradiště u Bžan (ČELAKOVSKÝ 1882 až 1894); Velemín (SKALICKÝ 1958 úst. sděl.); Třebenice (ŠIMEK 1935 PRC); Střekov (ČELAKOVSKÝ 1867—1881, DOMIN 1904a*); Sebužín (KHEK b. d. PR); Ploskovice (ČELAKOVSKÝ 1867—1881); Liběšice (ČELAKOVSKÝ 1867—1881); Litoměřice (ČELAKOVSKÝ 1867—1881).

54. Džbán:

Měsč (NETUŠIL 1943 PRC).

55. Slansko-bělohorská plošina:

Slaný — soukromé zahrady, úpatí Slánské hory (BÍLEK 1884*); Veltrusy — park (SMĚLÁ 1962 úst. sděl.).

56a. Střední Polabí:

Brandýs nad Labem (KHEBLOVÁ 1962 BPI); u Křince (FREIBERG 1906*); Kuncberk u Křince — východní svahy (KAUFMAN 1949—1950); Kutná Hora (VEŘEK 1956).

56b. Východní Polabí:

Vysoké Veselí (ČELAKOVSKÝ 1882—1894), KABÁT 1883 PR); Hradec Králové — botanická zahrada (ŠOUŘEK 1940 PRC); Chrudim — Čáslavská ul. (HADAČ 1945 kart. čs. flor. akce); Chroustovice (ČELAKOVSKÝ 1867—1881); Vorelu Chrudimi (ZÍTKO 1886 BRNU, 1891 BRNU).

57. Haná:

Olomouc — botanická zahrada (LAUS 1938 OL, 1940 OL, OTRUBA 1950 OL); Prostějov — zahrady (b. a. 1885 BRNU, PODPĚRA 1911*); Vrchoslavice — farská zahrada (GOGELA 1912*); Tlumačov — u železniční trati (TOMÁŠEK 1952 BRNM); Holešov (PODPĚRA 1911*).

58. Moravské předhůří Vysočiny:

Náměšť nad Oslavou (RÖMER 1855); Vranov — údolí Dyje (OBORNÝ 1881 BRNM); Lito-
bratřice (FORMÁNEK 1887—1897*); Hrušovany nad Jevišovkou — okraj pole (SLAVÍKOVÁ
1960 ms.); Devět mlynů JZ Znojma (ŠVESTKA 1949 BRNU); Rabštýn — západní okraj Znojma
(RICHTER 1846 PR); Znojmo — údolí Dyje (RICHTER 1840 BRNU, OBORNÝ 1909 PRC, GÜTTLER
1928 PRC); svah kopce Baba J Mohelna (SUZA 1931 BRNU); stráň nad Jihlavkou u Templštna
(KRAJINA 1921 PRC, DVOŘÁK 1923 BRNM); Biskoupky — u řeky Jihlavky (SUZA 1931 BRNU,
SUZA 1931d*); Skalce — břeh potoka (HORŇANSKÝ 1941 PRC); Rybníky — J Moravského
Krumlova (HORŇANSKÝ 1943 PRC); Vémyslice — kopec Varta 320 m (HORŇANSKÝ 1942 PRC);
mezi Rakšicemi a Bohuticemi — okraj silnice (SOUČKOVÁ a ŠMARDA 1949 BRNM); Vedrovice —
v plotech (SOUČEK 1943 BRNM); Řečkovice — výslunné stráň u lesa (DVOŘÁK 1951 BRNM);
Brno — Medlánky (PATOČKA 1938 BRNU); Řečkovice — Dolní mlýn (FILUKA 1915 BRNU);
u Křtin (DOM. mat.); Husovice (OBORNÝ 1848 PRC); Brno (CZERMAK 1867 BRNU, HANÁČEK 1893
BRNU, TEUBER 1897 BRNM, VANDAS 1902 PR); Brno — Královo Pole (WEIGHART b. d. BRNU);
Brno — Žlutý kopec (VACEK a TOMKOVÁ 1956 BRNM), Lipová ulice (BÁRTA 1941 PRC); mezi
Hády a Maloměřicemi — úvoz (SUZA 1911 BRNU, ŠVESTKA 1931 BRNM); Kozí hora u Žabo-
vřesk — jižní svahy (MARVAN 1955 BRNU); Černovice (SOUČEK 1903 BRNM, SKÝVA 1910
BRNM, FORMÁNEK b. d. BRNM, TEUBER b. d. BRNM, STANĚK 1920 BRNU, WILDT 1910,
1922 BRNM); •Pisárky (b. a. 1892 BRNM, TEUBER 1900 BRNM, OTRUBA 1930 OL, FORMÁNEK
b. d. BRNM); Horní Heršpice (SOUČKOVÁ 1955 BRNM); Moravany (b. a. 1922 BRNM); Nebovidy
(WILDT 1912b*); Želešice (HRUBÝ 1923c*); Ořechov — u plotů (DRIMLOVÁ 1941 PRC); Německé
Bránice (DOM. mat.); Ivančice (SCHWÖDER 1881 BRNM, TEUBER 1899 BRNM, SUZA 1930 BRNU).

61β. Litenčické vrchy:

Litenčice (ZAVŘEL 1955 úst. sděl.).

62. Bílé Karpaty:

Havříce — podél trati (SEDLÁČEK 1914*); u obce Blatnička — na rumišti (WEBER 1935 PR); Strážnice (BÉHA 1913 BRNU); Skalica — Stražinský potok (b. a., b. d. SLO); Sobotiště (BRANCSIK 1871*).

63*. Devínská Kobyla; Devín:

Devínská Kobyla (NOVÁK 1920 PRC, FATRANSKÁ 1955 SLO, DOČOLOMANSKÝ 1958 BRA); Bratislava — Karlova Ves (FUTÁK 1945 kart. SAV); Syrárėň (DOM. mat.).

63a. Vlastní Malé Karpaty:

Myslenice (PTAČOVSKÝ 1953 SAV); Svätý Jur — vinice (DIVIŠ 1922 PR, KLÁŠTERSKÝ 1922 PR, PTAČOVSKÝ 1936 SAV); Pezínok — vinice (MALOCH 1920 BRNU).

63b. Myjavská vrchovina:

Višňová — úpatí Valkovy hory 230 m (HAJNÝ 1926 PRC).

66. Pohronský Inovec:

Žarnovica (KNAPP 1864); Nová Baňa — údolí Hronu (DOMIN 1920 PRC); Nová Baňa — železniční stanice (DOMIN 1920 PRC); Svätý Benedik (FUTÁK 1935 kart. SAV); Klíča — kóta 430 u Sv. Benediku (KRIST 1938c*).

67. Strážovská hornatina:

Bošáca (HOLUBY 1875 BRA); Trenčín (BRANCSIK 1899 BRA); Istebník nad Váhom (BRANCSIK b. d. BRA); mezi Borčicemi a Púchovem — u potoka (DOM. mat.).

68a. Vtáčnik:

Ráztočno u Handlové — okraj silnice (HAJNÝ b. d. PRC).

68d. Štiavnické pohorie:

Mezi Hronskou Breznicí a Jalnou — údolí Hronu (DOM. mat., HORÁK 1938 PR); Hronská Breznica — u Hronu (KRIST 1935 BRNU, FUTÁK 1929 SLO); mezi obcemi Brehy a Rudno (FUTÁK 1943*); Sitno (KMEŤ 1885 BRA); Čierná Blata u Preňčova (KMEŤ 1897 BRA); vinice J Pukanec (KUPČOK 1895 PR, 1898 PR); Nemce (KMEŤ 1876 BRA); mezi obcemi Devičie a Roveň (CHRTEK 1961); vrchol kopce Straživar (CHRTEK 1961); Uňatín — Z obce (CHRTEK 1961).

68e. Javorje:

Drienovo (HENDRYCH a CHRTEK 1964 úst. sděl.); Dudince — vinice (CHRTEK 1961); Čierný Hrad u Plášťovců (NEUHÄUSLOVÁ 1962 úst. sděl., DOM. mat.).

76. Vihorlat:

Vinná (MICHALKO 1957); Priekopa (MICHALKO 1957); Krivošťany (MICHALKO 1957); Krivošťany — vrch Krivoščanka (DOMIN a KRAJINA 1937 PRC, NÁBĚLEK 1950 SAV). Výskyt jen ve styčném území s Potiskou nížinou.

77a. Vetrné Hole:

Košúty (DOM. mat.).

83α. Opavsko:

Uhlřfov (b. a., b. d. OP); Otice (b. a., b. d. OP); Branka u Opavy (ZAVŘEL 1878 BRC); Opava (b. a. 1884 OP); Hranečný mlýn — mezi Komárovem a Hořticemi (b. a. 1898 PRC); Komárov (SVĚRÁK 1893 OP, SVĚRÁK 1904*); u Oldřišova (VESELÝ 1945); Hlučín — luhy, v plotech (SCHUBE 1904c*).

86d. Vsatské vrchy.

Podhradní Lhota (PODPĚRA 1911*, GOGELA 1904b*), 1928*); Javorník u Rajnochovic (GOGELA 1928*).

Z u s a m m e n f a s s u n g

1. *Aristolochia clematitis* stellt ein submediterranes Geoelement dar, welches das ganze Submediterrangebiet Europas und einen Teil von Kleinasien (Nordtürkei) umfasst.

2. Die Nordgrenze des ursprünglichen Vorkommens der Art *A. clematitis* ist annähernd folgendermassen gegeben: Mittelfrankreich, südliche und östliche Vorgebirge der Alpen, Niederösterreich, Südmähren, Südslowakei, Waldsteppengebiet der UdSSR.

3. Das Areal des ursprünglichen Vorkommens der Art *A. clematitis* reicht im Vergleich mit den Arealen der nächst verwandten Arten der Sektion *Aristolochia* der Gattung *Aristolochia* am meisten nach Norden. Nach der Verbreitung der Art *A. clematitis* kann man die Migration dieser Art nach Mitteleuropa verfolgen; während sie in Frankreich mehr einen westmediterranen Migranten vorstellt, erscheint sie in der ČSSR eher als ein ostmediterraner Migrant; unsere Lokalitäten in Südmähren und in der Südslowakei bilden die Nordgrenze des ursprünglichen Vorkommens dieser Art, die aus der pannonischen Tiefebene auf unser Gebiet übergreift.

4. Wie es scheint, sind die Auenwälder der Verbände *Populion albae* BR.-BL. 1931, *Salicion albae* TX. 1955 und auch *Alno-Padion* (KNAPP 1942) emend. MEDW. in MATUSZKIEWICZ et BOROWIK 1957 die ursprüngliche Standorte der Art *A. clematitis*. Die Nordgrenze der ursprünglichen Verbreitung in der ČSSR ist fast die gleiche wie die der ursprünglichen Verbreitung der Phytocönosen mit der Art *Populus alba*.

5. Im Gebiet des ursprünglichen Vorkommens dringt die Art *A. clematitis* als Apophyt in die Bestände (Cönosen) ein, die auf diesen Standorten als Ersatzgesellschaften die Phytocönosen der *Populion albae* BR.-BL. 1931, *Salicion albae* TX. 1955 und auch *Alno-Padion* (KNAPP 1942) emend. MEDW. in MATUSZKIEWICZ et BOROWIK 1957 — Verbände vertreten.

6. In diesem Gebiet des ursprünglichen Vorkommens ist die Art *A. clematitis* auch im Umkreis der Phytocönosen des *Panico-Setarion* SISSINGH 1946 — Verbandes vertreten, und zwar als Unkraut in Hackfrüchten und in speziellen Kulturen (Weinrebe, Tabak, Gurken, Wassermelonen usw.), sowie in thermophilen Ruderalphytocönosen des *Onopordion acanthii* BR.-BL. 1926 — Verbandes entlang von Kommunikationen, an Zäunen u. a.

7. Ausser diesem ursprünglichen Gebiet des Vorkommens findet sich die Art *A. clematitis* an folgenden Standorten: Flussufer, Gräben, grasige Stellen oder Gebüschränder, Zäune; hier muss man diese Art jedoch als Neophyt oder als Ergasiolipophyt betrachten.

In der ČSSR stimmt die ursprüngliche Verbreitung der Art *A. clematitis* fast mit dem Gebiet der xerothermen pannonischen Flora (Pannonicum in Südmähren und in der Südslowakei) überein, von wo sie nur in die Randgebiete der slowakischen vorkarpatischen Flora eindringt (Prae-Carpaticum slovacum). Überall anderswo kann man *A. clematitis* als Neophyt bezeichnen.

Literatura

- BOISSIER E. (1879): Flora orientalis. IV. — 1276 p., Geneve et Basileae.
BORDZILOVSKIJ E. (1952): *Aristolochiales* Lindl. — in: Flora URSS 4 : 186—189, Kijiv.
BORZA A. (1947): Conspectus Florae Romaniae regionumque affinum. I. — 360 p., Cluj.
ČELAKOVSKÝ L. (1867—1881): Prodrömus der Flora von Böhmen . . . I—IV. — Arch. naturwiss. Landesdurchforsch. Böhmens sect. 3a, fasc. 1—4 : 1—955, Prag.
ČELAKOVSKÝ L. (1882—1894): Resultate der botanischen Durchforschung Böhmen im Jahre 1879—1892. — S. B. königl. böhm. Ges. Wiss. Prag, cl. math.-natur., 1881—1893.
DOSTÁL J. (1952): Výsledky floristického výzkumu ČSR za léta 1940—1950 a doplňky ke Květeně ČSR. — Čs. bot. Listy 4 : 65—67.
DOSTÁL J. (1960): The Phytogeographical Regional Distribution of the Czechoslovak Flora. — Sborník čs. spol. zem. 65/3 : 193—202.
FIORI A. et PAOLETTI G. (1896—1898): Flora analitica d'Italia. I. — 607 p., Padova.
FUTÁK J. et DOMIN K. (1960): Bibliografia k flóre ČSR. — 883 p., Bratislava.
HAYEK A. (1927): Prodrömus Florae peninsulae Balcanicae. I. — Fedde's Repert. Spec. nov. Regni veget. Beih. 30/1 : 1193 p., Berlin.
HEGI G. (1925): Illustrierte Flora von Mittel-Europa 5/1. — 674 p., Wien.

- HEJNÝ S. (1960): Ökologische Charakteristik der Wasser- und Sumpfpflanzen in den slowakischen Tiefebene. — 489 p., Bratislava.
- HENDRYCH R. (1959): Florografický materiál z okolí Rimavské Soboty. — *Preslia* 31 : 187—207.
- HENDRYCH R. (1963): Ad floram dicionis oppidi Šafárikovo in Slovacia materies critica. — *Biol. Práce SAV, Bratislava*, 9/6 : 1—62.
- HENDRYCH R. et CHRTEK J. (1964, ms.): Ad districtum oppidi Modrý Kameň in Slovacia additamenta florographica. — *Acta Univ. Carol. Biol.* 1964/1 : 1—59.
- HENDRYCH R. et KŘÍSA B. (1960): Materies ad floram territorii Lučeneensis studendam pertinentes. — *Preslia* 32 : 9—52.
- HOLUBIČKOVÁ B. et KROPÁČOVÁ A. (1958): Vegetační poměry okresu Štúrovo. — 345 p., Bratislava.
- HOUFFEK J. (1956): Příspěvek ke květeně Čech. — *Preslia* 28 : 193—211.
- HULTÉN E. (1950): Atlas of the Distribution of Vascular Plants in nw. Europe. — 512 p., Stockholm.
- CHRTEK J. (1961): Bemerkungen zur Flora der Umgebung von Šahy und Krupina. — *Acta Univ. Carol. Biol.* 1961/1 : 3—39.
- JURKO A. (1958): Půdne ekologické pomery a lesné spoločenstvá Podunajskej nížiny. — 264 p., Bratislava.
- KÁRPÁTI I. (1957): A *Fraxinus oxycarpa* Willd. és *F. excelsior* L. cönológiái elkülönítése. — *Erdészeti Kutatások, Budapest*, 1—2 : 65—81.
- KÁRPÁTI I. et V. (1961): Die zönologischen Verhältnisse der Auenwälder Albanien. — *Acta bot. Acad. Sci. Hung.* 7/3—4 : 235—301.
- KAUFMANN S. (1949—1950, ms.): Květena nymburského okresu. — 131 p., disert. práce, Přírod. fak. UK Praha.
- KNAPP J. (1864): Ein Ausflug in das Bars-Honter Comitatus. — *Oest. bot. Z.* 14 : 104—117.
- MATTHIOLI P. (1596): Herbář aneb bylinář. — 243 p., Praha (novotisk 1924).
- MEZERA A. (1956, 1958): Středoevropské nížinné luhy. 1—2. — 301 + 362 p., Praha.
- MICHALKO J. (1957): Geobotanické pomery pohoria Vihorlat. — 196 p., Bratislava.
- NOVÁČEK M. (1952, ms.): Fytogeografická studie květeny Kamenicka. — 274 p., disert. pr., Přírod. fak. UK Praha.
- PERRING F. et WALTERS S. (1962): Atlas of the British Flora. — 432 p., Norwich.
- RECHINGER K. (1943): Flora Aegaea. — *Denkschr. Akad. Wiss. Wien, cl. math.-natur.*, 105/1 : 1—924.
- ŘEHÁKOVÁ Z. (1952, ms.): Fytogeografický nástin květeny Doupovských hor. — 238 p., disert. pr., Přírod. fak. UK Praha.
- ŠOMŠÁK L. (1959): Rastlinné spoločenstvá lužných lesov Záhorskej nížiny. — *Acta Fac. Rerum natur. Univ. Comen. Bratislava, ser. bot.*, 3/10—12 : 515—564.
- (1961): Rastlinné spoločenstvá lužných lesov dotknuté výstavbou vodného diela na Dunaji. — in: Jeník J. [red.], *Vegetační otázky při budování vodních děl*, p. 43—67, ed. ČSAV Praha.
- TCHOU Y. T. (1949): Études écologiques et phytosociologiques sur les forêts riveraines du Bas-Languedoc (*Populetum albae*). II. — *Vegetatio, Haag*, 1 (1948—1949) : 93—128.
- VEPŘEK J. (1956, ms.): Příspěvek ke květeně okolí okresu kutnohorského.
- VESELÝ J. (1945): Květena Hlučínska. — *Slezs. Sborn., Opava*, 43 (= 3 ser. n.) 1—4 : separ. p. 1—60.
- WALTER H. (1954): Arealkunde. — in: *Einführung in die Phytologie 3 (Grundlagen der Pflanzenverbreitung)*/2 : 1—245, Stuttgart.
- ZARZYCKI K. (1961): Étude sur la végétation des dunes anciennes en Petite Camargue. — *Acta Soc. Bot. Polon.* 30 : 577—610.